

ABORDĂRI NATO ÎN STRUCTURAREA REZILIENȚEI

NATO APPROACHES IN STRUCTURING RESILIENCE

*Dr. Dragoș ILINCA**

Rezumat: În zilele noastre, mediul de securitate este mai mult ca oricând afectat de o complexitate crescută și incertitudini care necesită o nevoie mai mare de pregătire pentru amenințări și provocări înainte ca acestea să apară. Din această perspectivă, se acordă o importanță specifică modului în care capacitatea de rezistență poate fi adaptată continuu. Deși este o responsabilitate națională, reziliența are o relevanță specifică în contextul cooperării multinaționale, așa este cazul NATO. Definierea rezilienței ar trebui să fie abordarea într-un mod multidisciplinar care să implice resurse, infrastructură și sisteme relevante din perspectiva societății pentru a crea condițiile pentru o funcționare adecvată în fața întregului spectru de amenințări și pericole sau dezastre naturale.

Reziliența în cadrul NATO a evoluat treptat chiar de la începuturile acestei organizații. Timp de câteva decenii, s-a concentrat pe sprijinirea eforturilor statelor membre în gestionarea consecințelor generate de diferite pericole naturale și umane. Mai târziu, abordarea NATO cu privire la reziliență devine mai structurată și mai bine conectată cu principalele direcții de lucru dezvoltate în Alianța Nord-Atlantică (de exemplu, dezvoltarea capacităților, parteneriatul, operațiunile etc.). O importanță specifică este acordată deciziilor adoptate în cadrul Summit-ului NATO de la Varșovia din 2016, și anume angajamentul de a spori rezistența, care a subliniat importanța realizării cerințelor de bază pentru a asigura continuitatea guvernului și a serviciilor esențiale.

Cuvinte cheie: reziliență, NATO, Parteneriat UE-NATO, Tratatul Nord-Atlantic, urgențe civile, EADRCC, CPEC, EAPC.

Abstract: Nowadays, the security environment is more than ever affected by an increased complexity and uncertainties which require a greater need to prepare for threats and challenges before they occur. From this perspective, a specific importance is attached to the way in which resilience capacity can be continuously adapted. While being a national responsibility, resilience has a

* coordonator programe cercetare Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară, [dilince@yahoo.com](mailto:dilinca@yahoo.com).

specific relevance in the context of multinational cooperation such is the case for NATO. Defining resilience should be approach in a multidisciplinary way involving resources, infrastructure and systems that are relevant from the societal perspective in order to create the conditions for proper functioning in the face of the full spectrum of threats and hazards or natural disasters.

Resilience in NATO evolved gradually right from the beginnings of this organisation. For several decades it was centered on supporting the member states efforts in the management of the consequences generated by different natural and human made hazards. Latter on, NATO's approach on resilience become more structured and better connected with the main strands of work developed in the North-Atlantic Alliance (e.g. capabilities development, partnership, operations a.s.o.). A specific importance it is attached to the decisions adopted during NATO's Warsaw Summit in 2016, namely the commitment to enhancing resilience which underlined the importance of achieving the baseline requirements in order to ensure continuity of government and essential services.

Keywords: *resilience, NATO, EU-NATO Partnership, North-Atlantic Treaty, civil emergency, EADRCC, CPEC, EAPC.*

Asupra importanței rezilienței pentru combaterea eficientă a provocărilor mediului de securitate contemporan literatura de specialitate a ultimului deceniu a consacrat spații ample. De asemenea, această temă a început să fie privită dintr-o perspectivă multidisciplinară, avansând introspecția asupra unui inventar extins de opțiuni sub care aceasta se poate manifesta. Se poate vorbi, astfel, despre dezvoltarea unor noi direcții de cercetare, orientate către reliefarea multipolarității rezilienței și aplicabilitatea acesteia în diferite domenii. Din această perspectivă, se detașează rolul integrator al rezilienței care poate întruni atât dimensiunea conceptuală, cât și aspectele practice, reunite în cadrul unei paradigme de asigurare a securității și siguranței societăților.

De asemenea, reziliența tinde să devină unul dintre facilitatorii relevanți pentru promovarea unui astfel de demers, oferind o platformă multidisciplinară de interacțiune a formulelor de exprimare, vizând consolidarea sinergiei și sincronizării acțiunilor practice. În acest context analitic se plasează și coexistența interdependentă a rezilienței statale, respectiv cea a organizațiilor internaționale sau a formulelor de cooperare multinaționale. Criza pandemică a adus în atenție aceste aspecte, cu accente

mult mai pronunțate asupra modului de calibrare a interacțiunii, simultan cu identificarea modalităților de consolidare a susținerii reciproce.

Definirea paradigmei

Din perspectiva NATO, reziliența a reprezentat una dintre principalele teme de interes consemnată constant pe agenda de activitate a acestei organizații. În momentul adoptării, la 4 aprilie 1949, a Tratatului Nord-Atlantic, reziliența a beneficiat de o atenție particulară fiind profilată ca element de susținere a demersului principal al acestei organizații vizând apărarea colectivă a statelor membre. Rațiunea acestei abordări a reflectat existența unei legături implicite între asigurarea securității și capacitatea internă a statelor membre de a gestiona provocările mediului de securitate la adresa funcționalității sistemului de apărare național. Fără a fi utilizată neapărat terminologia contemporană, rațiunea abordării rezilienței a fost validată prin Articolul 3 al Tratatului constitutiv. În cadrul acestuia este subliniat faptul că: „*Pentru a îndeplini mai eficient obiectivele acestui Tratat, Părțile, separat sau împreună, prin intermediul auto-ajutorării și al sprijinului reciproc continue, își vor menține și își vor dezvolta capacitatea individuală și cea colectivă de rezistență în fața unui atac armat*”¹. Se reliefa, astfel, valoarea esențială a contribuției naționale la efortul conjugat sub egida NATO, fiind transpus, astfel, principiul solidarității între membrii acestei organizații ca element de susținere a demersului aliat.

Deși Articolul 3 nu oferă elemente de orientare structurală, maniera cuprinzătoare în care promovează importanța capacității interne a statelor membre oferă o validare strategică pentru abordarea cât mai cuprinzătoare a domeniilor avute în vedere. Merită subliniat, astfel, importanța majoră a faptului că prevederile promovează suplimentar interacțiunea între stat și forul multinațional în care acesta se regăsește, contribuția individuală, susținută de o capacitate internă adecvată fiind valorizată în mod particular. Matricea avansată, astfel, prin intermediul Tratatului Nord-Atlantic a vizat, totodată, crearea condițiilor interne (*home front*) pentru susținerea capacității de apărare, reziliența fiind văzută ca un element al strategiei de descurajare a NATO.

¹ Textul Tratatului Nord-Atlantic, Washington, 4 aprilie 1949, disponibil la https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm, accesat la 2 iulie 2021.

Gestionarea aspectelor asociate rezilienței s-a realizat în primele decenii după înființarea acestei organizații în mod gradual. Într-o primă etapă s-a vizat adaptarea cadrului conceptual prin includerea acestei problematice astfel încă să permită sincronizarea sistemică cu dimensiunea militară și de apărare în generarea răspunsului la o agresiune externă. Astfel, primul Concept strategic adoptat de NATO în ianuarie 1950 aducea în atenție problema rezilienței interne ca vector principal de susținere a efortului comun de apărare colectivă. În mod particular era subliniată importanța stabilității economice și industriale privită inclusiv din perspectiva cooperării între statele membre. De asemenea, relevanța economico-industrială era privită în contextul mai larg al asigurării unei strategii de descurajare eficiente, cu relevanță și în ceea ce privește menținerea unui nivel adecvat de funcționalitate a infrastructurii critice în aria de responsabilitate a NATO.

Pornind de la aceste repere, substanțierea aspectelor vizând reziliența s-a realizat în cadrul Conceptului strategic adoptat în decembrie 1955, abordarea prevalentă vizând securitatea populației statelor membre în condițiile dezvoltării armamentului nuclear. Pe aceste coordonate, se indica necesitatea dezvoltării infrastructurii și a optimizării modului de planificare pentru a încorpora aspectele asociate menținerii condițiilor de securitate pentru populația civilă în cazul izbucnirii unui conflict. Ulterior, în contextul nuanțării strategice privind dezvoltarea răspunsului adaptat la agresiunea externă, perspectiva asupra rezilienței a fost structurată suplimentar. Conceptul strategic adoptat în ianuarie 1968 a promovat o abordare structurată, atât din perspectiva consolidării strategiei de descurajare, cât și din cea a necesității de a avea un sistem intern stabil (politic, social, economic, militar) lipsit de vulnerabilități care să fie exploatate de potențiali agresori².

Pe acest fond, dezvoltarea reperelor strategice de orientare a implementării unor abordări de tip rezilient a fost urmată de crearea infrastructurii instituționale la nivelul NATO care să poată gestiona eficient această dimensiune. Premisa principală a vizat rolul central al statelor

² Overall Strategic Concept for the Defense of the North Atlantic Treaty Organization Area (MC 14/3 - 16.1.1968), disponibil la <https://www.nato.int/docu/stratdoc/eng/a680116a.pdf>, accesat la 5 iulie 2021.

membre în asigurarea protecției populației și a menținerii sistemelor societale funcționale în situații de urgență generate de accidente, dezastre naturale etc. Din această perspectivă, rolul NATO a vizat asigurarea unei platforme de coordonare între demersurile statelor membre și implementarea obiectivelor Alianței Nord-Atlantice. De asemenea, contribuția organizațională s-a valorizat și prin asigurarea cadrului necesar pentru interconectarea între statele membre astfel încât să poată fi asigurat rapid sprijinul reciproc în cazul unor urgențe provocate de mâna omului sau din cauze naturale. Această abordare va continua să fie structurată la nivel aliat în deceniile următoare sub titulatura de „urgențe civile”. Demersurile s-au concentrat, într-o primă etapă, asupra dezvoltării unui sistem de planificare asociat acestui nou domeniu care se baza pe informarea regulată a șefilor de state și de guvern asupra evoluțiilor naționale în dezvoltarea capacităților de gestionare a urgențelor civile.

Autoritatea centrală la nivelul NATO pentru gestionarea acestei problematice a fost reprezentată de Comitetul pentru Planificarea Urgențelor Civile (Civil Emergency Planning Committee – CEPC), plasat sub autoritatea directă a Consiliului Nord-Atlantic, principalul for decizional al Alianței Nord-Atlantice. De asemenea, din 1953 au fost stabilite procedurile pentru acordarea de asistență din partea NATO pentru dezastre și catastrofe naturale.

Ulterior, procesul de reflecție inițiat la nivel aliat pentru dezvoltarea formulelor de cooperare între statele membre a plasat un accent suplimentar asupra componentei civile de management a situațiilor de criză. Premisa strategică a acestei abordări s-a regăsit în așa-numitul „Raport al celor trei înțelepți” (decembrie 1956) care indica necesitatea adaptării modului de abordare a securității la nivelul NATO. Debuta, astfel, un proces de transformare a Alianței Nord-Atlantice prin care dimensiunea civilă va fi integrată gradual în ecuația strategică de asigurare a securității statelor membre. Reflectarea instituțională a acestei evoluții s-a concretizat prin definirea unui inventar de domenii asociate dimensiunii civile care vor fi abordate la nivelul CEPC. Acestea au inclus agricultură, industrie, transporturi și apărare civilă. În exercitarea rolului de monitorizare a evoluțiilor înregistrate în aceste domenii³, CEPC era asistat de patru grupuri

³ După 1990 a fost inclus și domeniul combaterii terorismului.

de lucru, la nivelul cărora reprezentarea statelor membre era asigurată prin experți militari și civili.

Gradual, modalitatea de operaționalizare a rolului NATO în gestionarea acestor domenii a căpătat fațete multiple înglobând atât dimensiunea de coordonare la nivel aliat a dezbaterilor pe acest subiect precum și pe cel de furnizor de expertiză pentru statele membre și parteneri. În această ipostază, a fost dezvoltat un sistem de planificare având caracter de contingență prin structurarea unor scenarii relevante de răspuns la criză. Se cuvine menționat faptul că paradigma care a guvernat această evoluție a vizat menținerea rolului central al statelor membre, inclusiv în ceea ce privește angajarea capacităților proprii în managementul situațiilor de criză.

Parametrii acestei abordări instituționale s-au menținut până la sfârșitul Războiului Rece, consemnând angajamente concrete ale NATO în astfel de evenimente derulate pe teritoriul statelor membre după cum este cazul inundațiilor din Italia (1966) sau al cutremurelor din Turcia (1975) și Italia (1976). După 1990 problematica asistenței NATO a fost abordată dintr-o perspectivă mai amplă prin dezvoltarea modalităților de angajare precum și prin diversificarea instrumentelor pe care această organizație le putea pune la dispoziție. În acest context se plasează dezvoltarea relațiilor de cooperare cu alte organizații, în special ONU, și cu alte state parteneri în contextul instituțional oferit prin Consiliul de Parteneriat Euro-Atlantic (EAPC)⁴. Din această perspectivă, la sfârșitul lunii mai 1998 a fost creat Centrul Euroatlantic pentru Coordonarea Răspunsului la Dezastre (EADRCC), demers urmat de adaptarea procedurilor de operare care vor fi utilizate în contextul dislocării echipelor de experți ai acestor structuri pentru gestionarea efectelor dezastrelor naturale, atât pe teritoriul statelor membre, cât și parteneri. În același timp, angajamentul NATO se va derula în strânsă coordonare și consultare cu ONU (în special Biroul pentru coordonarea problemelor umanitare/OCHA), respectiv cu structurile UE având responsabilități în managementul situațiilor de urgență.

Pe aceste coordonate, procesul de dezvoltare a rolului NATO va fi valorizat și prin consolidarea rolului acestei organizații de punct focal

⁴ Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic, creat în 30 mai 1997 ca forum de consultare politică între NATO și statele care semnaseră Parteneriatul pentru Pace.

pentru coordonare a asistenței acordate statelor membre și parteneri. Analiza ultimelor două decenii relevă contribuția semnificativă la sprijinirea autorităților din Ucraina (1998 - inundații); Albania (1998-1999 criza refugiaților din Kosovo); Turcia (1999 - cutremur); România și Ungaria (2000 - inundații); Macedonia (2000 – incendii); Ucraina și Moldova (2000 – căderi masive de zăpadă); Portugalia (2003 - incendii); Pakistan (2005, 2010 - cutremure); Indonezia (2004-2005 - tsunami); SUA (2005 – uraganul Katrina). De asemenea, procesul de transformare inițiat la nivel aliat în anii de după sfârșitul Războiului Rece și accentul plasat pe dezvoltarea profilului NATO în managementul crizelor s-au reflectat semnificativ la nivelul componentei de urgențe civile. Astfel, în cursul anului 2000 au fost definite liniile⁵ prioritare de acțiune în planificarea urgențelor civile vizând:

- sprijin civil pentru segmentul militar în cadrul operațiilor de tip Articol V;
- sprijin civil pentru misiunile de răspuns la criză, non-Articol V;
- sprijin pentru autoritățile naționale în gestionarea urgențelor civile;
- susținerea autorităților naționale în gestionarea consecințelor folosirii armelor de distrugere în masă;
- cooperare cu statele parteneri.

Accentul plasat pe consolidarea capacităților interne a statelor de a face față unor astfel de provocări s-a realizat în cadrul unor domenii de planificare distincte, acoperind domeniile: transport, comunicații, protecție civilă, agricultură, alimentație, medical, producție industrială. Scopul dezvoltării acestor nuclee de planificare a vizat, totodată, crearea condițiilor pentru acordarea sprijinului optim și eficient pentru statele membre. În acest scop, dezvoltarea unui sistem de planificare pe dimensiunea civilă a permis consolidarea contribuției NATO la dezvoltarea unei perspective cât mai cuprinzătoare asupra capabilităților existente la nivelul statelor membre și parteneri care ar putea fi angajate în formule de răspuns la situații de urgență

⁵ Wolf-Diether Roepke, Hasit Thankey. *Resilience: the first line of defence*, NATO Review, 27 februarie 2019.

O abordare integrată în promovarea rezilienței

Conceptul Strategic adoptat de NATO în 2010 a plasat problematica rezilienței în conexiune cu potențialul statelor membre de a face față unei agresiuni militare precum și a perturbării fluxurilor social-economice pe toate palierele sale. Premisa acestei abordări a vizat dependența în continuă creștere de mijloacele moderne de comunicații ceea ce conduce, de asemenea, la accentuarea interconectării între diferite segmente societale. Implicațiile imediate sunt vizibile în modurile prin care securitatea statelor membre trebuie asigurată eficient. Opțiunile identificate la acel moment au vizat consolidarea cooperării între statele membre sub auspiciile instituționale ale NATO.

Din această perspectivă, Summit-ul NATO de la Lisabona aducea în atenție relevanța contribuției în domeniul securității energetice pentru susținerea eforturilor naționale. Principalele direcții avute în vedere au vizat: aprovizionare; diversificarea rutelor de transport a furnizorilor și a resurselor de energie, interconectivitatea rețelelor energetice. Abordarea problematicii rezilienței prin intermediul urgențelor civile și a sprijinului NATO pentru înlăturarea efectelor dezastrelor a fost dublată de gestionarea provocărilor mediului asimetric care puteau amenința stabilitatea internă a statelor membre. În acest context se plasează problematica combaterii amenințărilor cibernetice pentru care reuniunea de la Lisabona a adus evoluții semnificative în ceea ce privește consolidarea capacității NATO de a face față unor astfel de provocări. Abordarea rezilienței în conexiune cu amenințările cibernetice avea să se realizeze formal prin adoptarea la nivelul NATO, în 2014, a „Politicii întărite de apărare cibernetică”.

Suplimentar acestor elemente, în dezvoltarea rolului NATO se vădea necesitatea unui set de repere care să ofere un ghidaj adecvat pentru acțiunea practică la nivel aliat, în condițiile unui mediu de securitate fluid ale cărui forme de manifestare îmbrăca haine din ce în ce mai greu de identificat. În egală măsură, analiza evoluțiilor de securitate a relevat implicații dificil de gestionat din perspectiva dificultății de încadrare a riscurilor și amenințărilor în paradigma tradițională, asociată spațiului euroatlantic. Provocările și vulnerabilitățile la adresa capacității de reziliență a statelor membre depășeau acest perimetru, având origini în afara spațiului de responsabilitate NATO. Subsecvent, se puneau întrebări complexe asupra modului în care

toate aceste provocări puteau fi depășite. Summit-ul de la Varșovia (iulie 2016) a reprezentat punctul de inflexiune al acestui efort creativ.

În contextul creat prin anexarea ilegală a Crimeei, reuniunea șefilor de state și de guvern a promovat o viziune integrată asupra rolului NATO în relație cu statele membre. Problematika rezilienței a fost abordată, astfel, în strânsă legătură cu adaptarea noii posturi de descurajare și apărare concentrată, într-o primă etapă, pe flancul estic al Alianței Nord-Atlantice. Relevantă în această etapă a discuției este decizia miniștrilor apărării din 14 iunie 2016 care a validat abordarea rezilienței în cadrul posturii aliate, andosată o lună mai târziu la nivelul șefilor de state și de guvern. Această abordare va fi consolidată în perioada următoare prin raportare și la problematica privind combaterea terorismului. Principalul factor care a generat această abordare a fost reprezentat de evoluțiile din Orientul Mijlociu. Eșecul statelor din această regiune de a face față extinderii controlului teritorial al Statului Islamic dar și al incapacității acestora de a asigura protecția propriei populații aveau să reprezinte repere de reflecție suplimentare pentru abordarea aliată în dezvoltarea rezilienței.

De asemenea, momentul Varșovia a corespuns unei etape importante de structurare normativă și instituțională a modului de gestionare la nivel aliat a problematicii rezilienței. Răspunzând preocupărilor amintite, reuniunea a reprezentat un prilej suplimentar de reiterare a centralității „pregătirii civile” în ansamblul preocupărilor legate de reziliență la nivelul NATO. De asemenea, reziliența este tratată într-o conexiune particularizată cu efortul de asigurare a apărării colective, indicând interesul pentru aprofundarea paradigmei clasice în gestionarea amenințărilor. Potrivit precizărilor⁶ secretarului general al NATO, consolidarea rezilienței urma să se deruleze pe coordonate extinse care înglobau întregul spectru de capabilități, convenționale și nucleare. Se relevă, astfel, o tendință care se va consolida în perioada următoare, vizând sincronizarea principalelor componente (operații, capabilități, parteneriate) cu obiectivul de asigurare a rezilienței în noul context de securitate.

⁶ Conferința de presă a secretarului general NATO în contextul reuniunii miniștrilor apărării din februarie 2016, disponibilă la https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_127760.htm, accesată la 6 iulie 2021.

Palierile avute în vedere au fost selectate în perspectiva promovării unei viziuni integrate în cadrul căreia elementele prioritare se individualizau printr-un grad ridicat de interconectivitate și interdependență. Pe aceste coordonate au fost identificate următoarele cerințe absolut necesare pentru asigurarea unui nivel adecvat de reziliență, cu aplicabilitate particulară și în contextul apartenenței la NATO:

- Asigurarea continuității guvernamentale și a serviciilor guvernamentale critice. Esența acestui obiectiv viza asigurarea, pe timp de criză, a capacității decizionale a statului, inclusiv din perspectiva potențialului de comunicare și implementare a măsurilor adoptate.
- Reziliență în asigurarea energiei, privită inclusiv din perspectiva unei planificări de contingență, dezvoltată geografic într-o manieră flexibilă care să permită valorificarea resurselor proprii dar și a celor din afara granițelor.
- Capacitatea de gestionare efectivă a mișcărilor necontrolate de populație. Rețin atenția, în acest context, potențialele implicații la adresa angajamentelor operaționale ale NATO ceea ce induce necesitatea armonizării măsurilor adoptate în plan național cu cele asociate misiunilor aliate.
- Reziliență în asigurarea resurselor de apă și hrană, problematică privită atât din perspectiva disponibilității acestora, cât și în ceea ce privește asigurarea misiunilor de protecție împotriva perturbărilor sistemelor de aprovizionare sau a actelor de sabotaj.
- Capacitatea de a gestiona un număr mare de victime, cu implicații directe la adresa potențialului sistemelor medicale naționale precum și a existenței stocurilor suficiente de echipamente și medicamente. Reține atenția, de asemenea, menținerea condițiilor de securitate și siguranță a stocurilor necesare precum și posibilitatea de acces și utilizare rapidă a acestora.
- Reziliența sistemelor civile de comunicații, cu accent în ceea ce privește crearea condițiilor de funcționalitate, chiar și în condiții de criză, a telecomunicațiilor și a rețelelor cibernetice.
- Reziliența sistemelor de transport. Din perspectiva implicațiilor pe care mobilitatea militară le presupune acest palier presupune și menținerea posibilității de deplasare rapidă a forțelor și capacităților NATO pe teritoriul aliat chiar și în situații de criză. De asemenea, problema

rezilienței infrastructurii este privită și în ipoteza ca serviciile civile să poată utiliza infrastructura și rețelele de transport.

De menționat faptul că această agendă a fost extinsă în anii următori pentru a asigura o mai bună raportare a problematicii rezilienței la evoluțiile înregistrate în dezvoltarea tehnologică (în special 5 G) precum și a manifestărilor acute ale crizei pandemice.

Abordarea rezilienței în contextul parteneriatelor NATO

Relevanța particulară a reperelor menționate este vizibilă mai ales din perspectiva națională prin asigurarea unui plafon ridicat de interoperabilitate între acțiunile statelor membre și abordarea aliată. Astfel, raportarea eforturilor naționale la aceste jaloane oferă numitorul comun pentru generarea unei abordări integrate privind reziliența în context NATO. Elementul definitoriu îl reprezintă autonomia decizională în calibrarea gradului de profunzime al misiunilor pentru fiecare dintre domeniile avansate. Rolul NATO se valorizează prin asigurarea platformei de interacțiune între statele membre, simultan cu posibilitatea utilizării instrumentelor de care această organizație dispune în domenii precum planificarea apărării și operațională, exerciții și schimbul de informații.

Pe aceste coordonate se plasează și abordarea problematicii rezilienței în relația cu partenerii NATO. Statele participante la programele aliate de cooperare derulate în diferite formate vor beneficia de această oportunitate prin valorificarea superioară a experienței operaționale acumulată în urma participării la misiuni și operații NATO. În acest context se plasează eficientizarea procesului de implementare a pachetelor integrate de asistență⁷ dezvoltate pentru aceste state după cum este cazul Georgiei, Ucrainei și Iordaniei.

Simultan cu aprofundarea problematicii în discuție, la nivelul parteneriatelor NATO cu diferite state, reziliența a reprezentat unul dintre principalele subiecte abordate în cadrul cooperării cu organizații multinaționale. În mod evident, această abordare s-a valorificat eficient la nivelul Parteneriatului UE-NATO. Platforma agreată prin Declarațiile adoptate de cele două organizații în intervalul 2016-2018 au definit direcții consolidate de acțiune în domeniul rezilienței. Pornind de la perspectiva

⁷ Detalii privind programele de asistență dedicate acestor state disponibile la https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm, accesat la 15 iulie 2021.

comună asupra dinamicii mediului internațional de securitate, abordarea rezilienței s-a realizat pe două paliere. Primul a vizat dezvoltarea cooperării în susținerea eforturilor statelor membre ale ambelor organizații privind consolidarea rezilienței în combaterea amenințărilor hibride. Acest palier a fost consolidat prin intermediul Declarației comune UE-NATO din 2018 în cadrul căreia reziliența este abordată suplimentar și în relație cu riscurile de tip CBRN. Modalitatea de implementare a cooperării vizează, în esență, următoarele paliere:

- Interacțiune instituțională și schimb de experiență între structurile celor două organizații cu responsabilități în domeniul combaterii amenințărilor hibride (EU Hybrid Fusion Cell – NATO Hybrid Analysis Branch; Serviciul European pentru Acțiune Externă – Serviciul Internațional NATO).
- Desfășurarea în comun a evenimentelor internaționale, simultan cu elaborarea de studii, analize, rapoarte privind diferite aspecte asociate rezilienței.
- Cooperare în domeniul pregătirii civile, inclusiv din perspectiva combaterii pandemiei COVID-19, dimensiune concretizată prin schimburi de experiență într-o serie de domenii precum protecția civilă, protecția infrastructurii critice, investiții străine directe. Dialogul a fost structurat substanțial prin intermediul unui mecanism de dialog între structurile de răspuns la situații de urgență existente la nivelul celor două organizații (EADRCC - EU Emergency Response Coordination Center – ERRC).
- Cooperare în domeniul CBRN prin schimb de experiență și derularea unor forme de pregătire a experților în acest domeniu prin implicarea centrelor de excelență dezvoltate de statele membre ale celor două organizații (Centrul de excelență CBRN al NATO/JCBRN CoE și Centrul de excelență pentru diminuarea efectelor situațiilor de urgență UE/EUCBRN CoE).
- Securitate energetică, prin schimb de experiență în ceea ce privește protecția infrastructurii critice împotriva amenințărilor hibrid. Interacțiunea instituțională asociată acestui palier s-a realizat prin

implicarea structurilor relevante ale NATO și Agenția Europeană pentru Apărare.⁸

A doua componentă a cooperării UE-NATO în domeniul rezilienței a vizat sprijinul statelor partenere în consolidarea propriilor capacități în domeniul rezilienței. Conform prevederilor Declarației comune, abordarea acestui palier reprezintă una dintre prioritățile Parteneriatului strategic UE-NATO, cu aplicabilitate pentru statele din ambele vecinătăți. Modalitatea de implementare vizează consolidarea complementarității între abordările celor două organizații în ceea ce privește programele de cooperare dezvoltate cu aceste state, inclusiv prin consolidarea capacității maritime. Suplimentar activităților focalizate pe domeniile asociate rezilienței, un segment important avut în vedere pentru asigurarea complementarității a vizat facilitarea pregătirii experților statelor partenere în cadrul programelor și structurilor celor două organizații (ex. Programul NATO Știință pentru Pace și Securitate).

În parametrii relativ similari s-a reflectat problematica rezilienței și la nivelul cooperării între NATO și ONU. Suplimentar aspectelor deja menționate privind interacțiunea instituțional-practică între EADRCC și OCHA, aspecte asociate rezilienței pot fi identificate la nivelul activităților asociate celorlalți piloni ai parteneriatului dintre cele două organizații (combaterea armelor mici și mijlocii, combaterea terorismului, operații, combaterea proliferării etc.). Din acest ansamblu se detașează și formule de cooperare practice între cele două organizații, dezvoltate pentru susținerea programelor specifice pentru statele partenere. În acest context se plasează proiectul⁹ comun NATO-ONU inițiat în sprijinul Iordaniei pentru îmbunătățirea rezilienței acestui stat în domeniul CBRN.

⁸ Sixth progress report on the implementation of the common set of proposals endorsed by EU and NATO Councils on 6 December 2016 and 5 December 2017, 3 iunie 2021, disponibil la https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2021/6/pdf/210603-progress-report-nr6-EU-NATO-eng.pdf, accesată la 17 iulie 2021.

⁹ „NATO and United Nations working together to strengthen Jordan’s security and defence capacity against terrorist threats”, disponibil la https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_164200.htm?selectedLocale=en, accesat la 17 iulie 2021.

Concluzii

Fără îndoială, preocuparea pentru consolidarea rezilienței va continua să reprezinte principala dimensiune de reflecție și implementare practică pentru perioada următoare. Din perspectivă conceptuală, reziliența poate fi privită ca un demers transformațional generos a cărui implementare reclamă o abordare multidisciplinară, cu atât mai vizibilă pentru organizațiile multinaționale.

Din perspectiva abordărilor NATO, evoluțiile înregistrate în ultimii ani atestă opțiunea fermă asumată pentru promovarea unei posturi active în dezvoltarea acestei componente. Angajamentul politic asumat cu prilejul Summit-ului de la Varșovia a reprezentat o etapă majoră în acest parcurs, promovând matricea în baza căreia s-a dezvoltat răspunsul aliat pentru consolidarea rezilienței. Dincolo de componenta conceptuală aflată în permanentă evoluție, reziliența tinde să devină formula integratoare a demersurilor NATO asociate securității statelor membre. Pe aceste coordonate, summit-ul aliat desfășurat în iunie 2021, la Bruxelles, a reiterat importanța rezilienței pentru îndeplinirea obiectivelor acestei organizații. Angajamentul politic asumat în această direcție de statele membre subliniază interșanjabilitatea planurilor de dezvoltare a rezilienței subliniind faptul că aceasta reprezintă atât o responsabilitate națională, cât și un obiectiv colectiv. Direcțiile de acțiune pentru perioada următoare vizează reducerea vulnerabilităților și optimizarea cadrului necesar îndeplinirii misiunilor forțelor armate. Din această perspectivă, oportunitatea concentrării asupra consolidării caracterului integrat al politicii NATO, simultan cu aprofundarea complementarității între eforturile naționale și obiectivele colective care derivă din implementarea Tratatului Nord-Atlantic devin evidente.

De asemenea, capitalizarea experienței ultimelor decenii precum și impactul major resimțit de societățile contemporane prin manifestările pandemiei sunt argumente exhaustive pentru dezvoltarea unui sistem de planificare asociat rezilienței. Parametrii de structurare se profilează ca fiind racordați la cultura instituțională promovată de Alianța Nord-Atlantică în ultima jumătate a secolului, centrată pe asumarea voluntară de către statele membre a unor ținte de capacități integrate în planuri concrete de implementare. Implicațiile implementării unui astfel de mecanism se regăsesc într-o gamă largă de aspecte instituționale asociate modului de

funcționare a NATO, pornind de la modul de susținere a procesului decizional și până la tipologia de structurare a capacității organizaționale de a gestiona complexitatea rezilienței. Aceste repere generează, totodată, premise optimiste privind optimizarea eforturilor naționale în domeniul rezilienței prin capacitarea unui sprijin suplimentar pentru statele membre și asigurarea mecanismelor necesare de coordonare și complementaritate. Relevanța abordării NATO pentru statele membre trebuie privită și din perspectiva efectelor pozitive pe care aceasta le va impregna mecanismelor naționale, în special din perspectiva consolidării culturii de cooperare între diversele componente, instrumente și politici asociate rezilienței.

Pe coordonate similare se plasează modalitatea de definire a domeniilor de aplicabilitate a rezilienței în context NATO. Premisele acestui demers sunt dictate de necesitatea menținerii unei abordări cât mai cuprinzătoare și asumarea inteligentă a interconectivității între diferitele paliere societale. Platforma agreată la Varșovia reprezintă un reper esențial pentru optimizarea rezilienței în raport cu amenințările asimetrice și, în special, cele de tip hibrid. Principala provocare rezidă, însă, în consolidarea acestei agende prin abilitatea de a ține pasul cu evoluțiile tehnologice și, subsecvent, de a menține un nivel de superioritate adecvat.

În mod evident, toate aceste elemente presupun aprofundarea cooperării din perspectiva valorizării adecvate a domeniului rezilienței la nivelul formulelor de parteneriat dezvoltate de NATO. Bilanțul ultimei perioade indică oportunitățile semnificative oferite de Parteneriatul UE-NATO pentru aprofundarea unui set extins de domenii în care reziliența poate fi abordată cu relevanță sporită pentru statele membre ale celor două organizații. În parametrii similari se plasează și cooperarea între NATO și ONU care a înregistrat în ultima perioadă progrese structurale cu potențial semnificativ de dezvoltare pe componenta de reziliență. Toate acestea nu trebuie să excludă, însă, consolidarea aspectelor privind reziliența la nivelul agendei de cooperare între NATO și diferite state partenere. Instrumentarul dezvoltat de NATO în acest domeniu are un potențial semnificativ de susținere a politicii aliate, consolidând, totodată, relevanța programelor de asistență pentru eforturile statelor partenere în domeniul rezilienței.

BIBLIOGRAFIE

- ROEPKE, W-D; Thankey, Hasit. *Resilience: the first line of defence*, NATO Review, 27 februarie 2019;
- NATO Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization, NATO Public Diplomacy Division, 2010;
- NATO's Secretary General's Annual Report 2020, Bruxelles, 2021;
- Sixth progress report on the implementation of the common set of proposals endorsed by EU and NATO Councils on 6 December 2016 and 5 December 2017;
- Textul Tratatului Nord-Atlantic (1949);
- Pagina oficială a Alianței Nord-Atlantice, disponibilă la www.nato.int., accesat la 20.07.2021.

